

ADQUISICIÓ DEL LLenguatge: ASPECTES COMUNICATIUS, SOCIALS I COGNOSCITIUS 26968

Data de la última revisió del programa: 17-07-2009

Nom de l'Àrea: Psicologia evolutiva i educació

Professors/es: Maria Rosa Solé Planas

Maria Rosa Solé (Pràctiques)

Maria Rosa Solé (Docència tutoritzada)

OBJECTIUS GENERALS DE L'ASSIGNATURA

1. Objectiu a

Proporcionar a l'estudiant de la llicenciatura de psicologia una visió actualitzada dels aspectes més rellevants del desenvolupament del llenguatge oral i de la llengua escrita durant la infantesa i l'adolescència

2. Objectiu b

Oferir una aproximació teòrico-descriptiva de les principals etapes i edats en les quals s'assoleixen determinades habilitats lingüístiques i comunicatives, insistint alhora amb la importància dels factors cognoscitius i socials en el desenvolupament d'aquestes habilitats.

3. Objectiu c

Proporcionar al futur professional de la psicologia instruments aptes per intervenir en diferents àmbits d'actuació (educatiu, clínic, social)

TEMARI

Es proposa una aproximació a l'adquisició del llenguatge des de diferents dimensions: comunicativa, social i cognoscitiva. L'assignatura consta de 6 temes.

BLOC A: Títol descriptiu dels continguts temàtics

Bloc temàtic 1 : Aproximacions teòriques a l'estudi del llenguatge infantil

S'exposen les idees directrius dels principals corrents que s'han interessat per l'estudi del llenguatge infantil: del nativisme, al constructivisme, passant per les teories interaccionistes i el relativisme lingüístic

Bloc temàtic 2: Mètodes d'investigació

Descripció de les tècniques utilitzades amb major freqüència de tipus experimental, observacional, etnogràfic i semiestructurat (qüestionaris) en l'estudi del llenguatge oral

Bloc temàtic 3: Aprenentatge del sistema formal del llenguatge en infants monolingües i bilingües

Presentació de les principals etapes del desenvolupament formal del llenguatge: de les primeres paraules a la combinació de dues paraules. Es fa una descripció de les etapes de l'assoliment de la morfologia, sintaxi i fonètica

Bloc temàtic 4: Llenguatge i comunicació: La interacción nen- adult en l'adquisició del llenguatge

Aproximació a l'aprenentatge del llenguatge des de la pragmàtica. S'emfasitza la importància dels aspectes socials i interactius en el procés d'adquisició. S'analitza el paper assumit per l'adult (bastida/ andamiaje) en la interacció amb l'infant en diferents contextos: familiars i escolars

Bloc temàtic 5 : Llenguatge i desenvolupament cognoscitiu: La construcció del discurs narratiu i l'activitat metalingüística

Presentació de les habilitats lingüístiques més directament relacionades amb el desenvolupament cognoscitiu, així com les activitats relacionades amb la reflexió sobre el llenguatge : capacitats metalingüístiques (les definicions, llenguatge metafòric, comprensió de modismes) i les narracions

Bloc temàtic 6 : L'aprenentatge de la llengua escrita: l'escriptura

S'estableix una comparació entre la llengua oral i escrita. L'exposició es centra més en el procés de construcció de l'escriptura : la seva organització i estructuració. S'emfasitza especialment la construcció del discurs narratiu escrit

PRÀCTIQUES

Per realitzar les pràctiques els estudiants disposaran de corpora de subjectes de diferents edats en format audiovisual, audio o escrit (transcripcions). Es proposa als estudiants que realitzin en grup o individualment l'anàlisi de la parla present als corpora. Els temes presentats es refereixen a aspectes formals del procés d'adquisició de la llengua oral (desenvolupament de la sintaxi i de la gramàtica), a aspectes interactius i pragmàtics (importància de l'estatus de l'interlocutor, l'activitat realitzada i el context comunicatiu), o cognoscitius (producció de narracions, definició de paraules)

DOCÈNCIA TUTORIZADA

En la mesura que la docència tutoritzada té per finalitat ajudar als estudiants en la comprensió de l'assignatura i facilitar l'assoliment dels conceptes teòrics i dels aspectes pràctics, es proposaran dos tipus d'activitat

- a) orientar i paucar la realització del treball monogràfic
- b) comentar i discutir alguns dels articles que es proposen en les lectures del curs.

AVALUACIÓ

L'assignatura demana una participació activa dels estudiants. Hi haurà avaluació continuada. Per aprovar l'assignatura els alumnes hauran de dur a terme les tres activitats que s'especifiquen a continuació.

- a) Presentar un comentari per escrit de les 5 sessions pràctiques programades. A cada sessió pràctica s'analitzarà algun aspecte referit l'adquisició del llenguatge a partir de les produccions de diferents participants que es presentaran sempre en format escrit (transcripcions). Els estudiants hauran de contestar una sèrie de preguntes, a partir d'un guió i lliurar aquests comentaris per escrit. El conjunt dels 5 comentaris constituïran la memòria de Pràctiques.
- b) Presentar un comentari per escrit dels articles relacionats amb 3 temes de les sessions pràctiques.
- c) Realitzar un treball monogràfic, individualment o en grup, màxim 3 persones. El tema del treball monogràfic pot ser una rèplica d'un dels temes proposats al programa de l'assignatura o proposar-ne un altre. Caldrà presentar un marc teòric i fer un treball de camp amb el tema triat, presentar-lo per escrit i exposar-lo a classe. Aquestes tres activitats seran avaluades i caldrà haver-les superat per aprovar l'assignatura. El treball monogràfic representa el 60% de la nota global; les pràctiques i el resum d'articles el 40% restant.

ASSIGNATURES DE LLIURE ELECCIÓ RECOMANADES

Les assignatures de lliure elecció recomanades per complementar la formació dels alumnes són les següents: Titulacions de la Facultat de Psicologia

La construcció de símbols i signes 26969; el desenvolupament psíquic i lingüístic de les persones afectades per un dèficit auditiu 26970

BIBLIOGRAFIA

- Aguado, G. (1995) *El desarrollo del lenguaje de 0 a 3 años*. Madrid: Ciencias de la Educación Preescolar y Especial. Treball interessant des d'un punt de vista teòric i pràctic, tot i que l'estudi del llenguatge analitzat finalitza als tres anys.
- Camps, A., Calsamiglia, H., Luna, X., Millan, M., Campillo, M., Usandizaga, H. i Guasch, O. (1990) *Text i ensenyament. Una aproximació interdisciplinària*. Barcelona: Barcanova Educació. Sèrie d'articles sobre l'organització i estructura del text escrit des d'una aproximació lingüística.
- Clemente, R.A. (1995) *Desarrollo del lenguaje*. Manual para profesionales de la intervención en ambientes educativos. Barcelona: Octaedro. Visió global sobre l'adquisició del llenguatge. Té un caràcter més aplicat que teòric. Útil per la claretat d'exposició
- Ferreiro, E. (2002) (compiladora) *Relaciones de (in)dependencia entre oralidad y escritura*. Barcelona: Gedisa
- Garton, A. y Pratt, G. (1991) *Aprendizaje y proceso de alfabetización*. Barcelona: Paidós. Temes de educació. Manual global sobre l'adquisició del llenguatge. És útil perquè abasta gairebé tots els temes del programa.
- Garton, A. (1994) *Interacción social y desarrollo del lenguaje y la cognición*. Barcelona: Paidós. Abordatge de l'adquisició del llenguatge des de una posició interaccionista
- Gràcia, M. (2003) *Comunicación y lenguaje en primeras edades. Intervención con familias*. Lleida: Editorial Milenio
- Karmiloff-Smith, A. y Karmiloff, K. (2006) *Hacia el lenguaje*. Madrid: Paideia. Visió molt pedagògica i assequible sobre l'adquisició dels aspectes formals del llenguatge: sintaxi, morfologia a la infantesa.
- Moreno, S. (2005) *La relación entre el lenguaje y el pensamiento*. Madrid: Biblioteca Nueva. Revisió de les diferents psicològiques i lingüístiques que s'han interessat per les relacions entre el llenguatge i el pensament.
- Owens, R.E. (2003) *Desarrollo del lenguaje*. Madrid: Pearson/Prentice Hall. Manual complet i actualitzat sobre l'adquisició del llenguatge
- Rondal, J.A. (1990) *La interacción adulto-niño y la construcción del lenguaje*. México: Trillas. Estudi detallat sobre el paper de les interaccions entre el nen i l'adult en el procés d'adquisició del llenguatge. Útil pel bloc temàtic 4 del programa
- Serra, M., Serrat, E., Solé, M.R., Bel, A. y Aparici, M. (2000) *La adquisición del lenguaje*. Barcelona: Ariel. Treball actualitzat sobre el desenvolupament del llenguatge. Aporta dades interessants sobre el procés d'evolució del llenguatge oral i sobre les primeres edats referides a les llengües que es parlen en diferents comunitats: castellà, català, gallec i euskera. Les aportacions es refereixen únicament al llenguatge oral.
- Soler, O. (coordinadora) (2006) *La psicología del lenguaje*. Barcelona: Editorial UOC